

Spis treści

Wstęp	XIII
Wykaz skrótów	XV
Literatura	XVIII

CZĘŚĆ I – CZĘŚĆ OGÓLNA PRAWA PRACY

Rozdział I. Problemy części ogólnej prawa pracy – <i>Tadeusz Zieliński</i>	3
1. Kodyfikacja prawa pracy. Wątpliwości i dylematy	3
2. Reforma prawa pracy (problemy legislacyjne)	12
3. Zasady prawa pracy w nowym systemie ustrojowym	25
4. Prawo do pracy – problem konstytucyjny	38

Rozdział II. Podstawowe prawa społeczne w dziedzinie pracy jako „mega-źródła” prawa pracy – <i>Maria Matey-Tyrowicz</i>	53
1. Evolucja koncepcji i działań w zakresie podstawowych praw społecznych w świecie i w Europie	53
1.1. Nowe znaczenie praw podstawowych na początku obecnego stulecia	53
1.2. Globalne prawa społeczne w źródłach uniwersalnych	55
1.2.1. Organizacja Narodów Zjednoczonych	56
1.2.2. Międzynarodowa Organizacja Pracy	57
1.3. Podstawowe prawa społeczne w źródłach europejskich przed 2000 r.	58
1.3.1. Europejskie Karty Społeczne Rady Europy	58
1.3.2. Wspólnotowa Karta Podstawowych Praw Socjalnych Pracowników	72
2. Podstawowe Prawa Społeczne w dziedzinie pracy w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej	73
2.1. Proces dojrzewania idei katalogu podstawowych praw społecznych UE	73
2.2. Karta Praw Podstawowych UE i jej inkorporacja do Traktatu Konstytucyjnego UE	77
2.3. Elementy prawnej kategoryzacji podstawowych praw społecznych w Karcie Praw Podstawowych UE	80
2.4. Implementacja Karty Praw Podstawowych UE	82
2.4.1. Zakres stosowania Karty	82
2.4.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	84
2.5. Zarys treści podstawowych praw społecznych w dziedzinie pracy w Karcie Praw Podstawowych UE	87

2.5.1. Wolność wyboru zawodu i prawo podejmowania pracy, w tym swoboda przepływu pracowników w obrębie Unii	88
2.5.2. Zakaz dyskryminacji	89
2.5.3. Równość traktowania mężczyzn i kobiet, w tym w sprawach zatrudnienia, pracy i wynagradzania	90
2.5.4. Prawo pracowników do informacji i konsultacji w przedsiębiorstwie	91
2.5.5. Prawo do rokowań i działań zbiorowych	93
2.5.6. Ochrona w przypadku nieuzasadnionego zwolnienia z pracy	95
2.5.7. Prawo do warunków pracy godziwych i odpowiednich	96
2.5.8. Zakaz pracy dzieci i ochrona młodocianych w pracy	97
2.5.9. Łączenie życia rodzinnego i zawodowego	98
2.6. Uwagi końcowe	99

Rozdział III. Prawo do pierwszej pracy (z prawnych zagadnień promowania zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu ludzi młodych)

– <i>Zbigniew Górál</i>	101
1. Prawo do pracy a prawo do pierwszej pracy	101
2. Aspekt podmiotowy prawa do pierwszej pracy	107
3. Realizacja prawa do pierwszej pracy	112

CZĘŚĆ II – INDYWIDUALNE PRAWO PRACY

DZIAŁ 1. Prawo stosunku pracy

Rozdział IV. Nawiązanie i zmiana stosunku pracy (zarys problematyki)

– <i>Henryk Lewandowski</i>	127
1. Uwagi wprowadzające	127
2. Nawiązanie stosunku pracy	128
3. Zmiana stosunku pracy	134
3.1. Zmiana rodzaju umowy o pracę	135
3.2. Zmiana treści stosunku pracy	136
3.3. Zmiana pracodawcy	139

Rozdział V. Stosunek pracy i jego treść – *Barbara Wagner*

1. Pojęcie, cechy i charakter prawny stosunku pracy	145
2. Dyferencjacja (zróznicowanie) treści stosunku pracy	154
3. Obowiązki stron stosunku pracy	160

Rozdział VI. Rozwiązanie i wygaśnięcie stosunku pracy

– <i>Ludwik Florek</i>	167
1. Ogólna charakterystyka ustania stosunku pracy	167
2. Rozwiązanie stosunku pracy na podstawie porozumienia stron	172
3. Wypowiedzenie umowy o pracę	173
3.1. Pojęcie, forma i treść wypowiedzenia	173
3.2. Okresy i terminy wypowiedzenia	176
3.3. Ochrona trwałości stosunku pracy	178
3.4. Związkowa kontrola wypowiedzania umów o pracę	179

3.5. Zasadność wypowiedzenia umowy o pracę	180
3.6. Szczególna ochrona przed wypowiedzeniem ze względu na sytuację osobistą lub rodzinną	184
3.7. Ograniczenia dopuszczalności wypowiedzania (rozwiązania) umów o pracę ze względu na pełnione funkcje	187
3.8. Roszczenia pracownika w razie bezprawnego wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę	190
3.9. Orzeczenie o bezskuteczności wypowiedzenia lub przywróce- niu pracownika do pracy	191
3.10. Wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy	192
3.11. Odszkodowanie z tytułu bezprawnego wypowiedzenia	193
4. Zwolnienia z przyczyn nie dotyczących pracowników	195
4.1. Uwagi ogólne	195
4.2. Przyczyny zwolnień	195
4.3. Pojęcie zwolnienia grupowego	196
4.4. Tryb zwolnienia grupowego	197
4.5. Ograniczenie ochrony trwałości stosunku pracy	198
4.6. Prawo do odprawy	199
4.7. Ponowne zatrudnienie	199
5. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia	201
5.1. Pojęcie, forma i treść	201
5.2. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracodawcę	202
5.2.1. Uwagi wstępne	202
5.2.2. Przesłanki dopuszczalności niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę	203
5.2.2.1. Przyczyny zawinione przez pracownika	203
5.2.2.2. Przyczyny nie zawinione przez pracownika	206
5.2.3. Związkowa kontrola rozwiązywania umów o pracę bez wypowiedzenia	208
5.2.4. Roszczenia pracowników w razie niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia	208
5.2.4.1. Uwagi wstępne	208
5.2.4.2. Przywrócenie pracownika do pracy	209
5.2.4.3. Wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy	210
5.2.4.4. Odszkodowanie	210
5.3. Rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracownika	211
6. Rozwiązanie terminowej umowy o pracę	213
6.1. Okres próbny	213
6.2. Umowa zawarta na czas określony	213
6.3. Czas wykonania określonej pracy	214
7. Wygaśnięcie stosunku pracy	215
7.1. Uwagi wstępne	215
7.2. Niezgłoszenie przez pracownika powrotu do pracy po odbyciu czynnej służby wojskowej	216

7.3. Niezgłoszenie przez pracownika powrotu do pracy po rozwiązaniu stosunku pracy z wyboru	216
7.4. Trzymiesięczna nieobecność pracownika w pracy z powodu tymczasowego aresztowania	216
7.5. Śmierć pracodawcy (właściciela zakładu pracy)	218
7.6. Śmierć pracownika	218
7.7. Roszczenia pracowników w razie naruszenia przez pracodawcę przepisów o wygaśnięciu	219
Rozdział VII. Pozaumowne stosunki pracy – Teresa Liszcz	221
1. Wprowadzenie	221
2. Stosunek pracy na podstawie powołania	223
2.1. Zakres zastosowania powołania	223
2.2. Powstanie i treść stosunku pracy z powołania	227
2.3. Ustanie i zmiana stosunku pracy z powołania	231
2.4. Wnioski	233
3. Stosunek pracy na podstawie mianowania	234
3.1. Ogólna charakterystyka stosunku pracy z mianowania	234
3.2. Mianowani urzędnicy służby cywilnej	242
3.3. Wnioski	247
4. Stosunek pracy na podstawie wyboru	248
4.1. Wybór jako źródło stosunku pracy	248
4.2. Ustanie stosunku pracy z wyboru	250
4.3. Wnioski	252
DZIAŁ 2. Prawo ochrony pracy	
Rozdział VIII. Prawo ochrony pracy – podstawowe problemy	
– Zbigniew Salwa	255
1. Uwagi wprowadzające	255
2. Wykroczenia wskazane w art. 281 KP	263
2.1. Zawarcie umowy cywilnoprawnej zamiast umowy o pracę	264
2.2. Niepotwierdzenie na piśmie umowy o pracę	265
2.3. Wypowiedzenie lub rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia z rażącym naruszeniem przepisów prawa pracy	266
2.4. Stosowanie wobec pracowników innych kar niż kary porządkowe	269
2.5. Naruszanie przepisów o czasie pracy, uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem oraz dotyczących zatrudniania młodocianych	270
2.6. Nieprowadzenie dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracowników	272
3. Wykroczenia wskazane w art. 282 KP	274
3.1. Naruszenie prawa do wynagrodzenia lub innego świadczenia oraz dokonanie bezpodstawnych potrąceń	275
3.2. Wykroczenia w zakresie prawa do urlopu	278
3.3. Niewydanie pracownikowi świadectwa pracy	280
3.4. Niewykonanie orzeczeń sądu pracy lub ugód	281

4. Wykroczenia wskazane w art. 283 KP	282
4.1. Uwagi wstępne	282
4.2. Podmioty odpowiedzialne za wykroczenia z art. 283 KP	284
4.3. Nieprzestrzeganie przepisów lub zasad bezpieczeństwa i higieny pracy	286
4.4. Wykroczenia wymienione w art. 283 § 2 pkt 1 KP	286
4.5. Budowa lub przebudowa pomieszczeń pracy	287
4.6. Wyposażenie w maszyny i urządzenia techniczne	287
4.7. Wyposażenie w środki ochrony indywidualnej	288
4.8. Stosowanie środków naruszających bezpieczeństwo pracownika	289
4.9. Niezawiadomienie organów nadzoru o wypadku przy pracy lub chorobie zawodowej	290
4.10. Niewykonanie nakazu inspektora pracy	291
4.11. Utrudnianie działalności organu Państwowej Inspekcji Pracy ...	291

DZIAŁ 3. Odpowiedzialność prawa pracy i indywidualne spory pracy

Rozdział IX. Odpowiedzialność za naruszenie norm prawa pracy w warunkach demokracji i społecznej gospodarki rynkowej

– <i>Walerian Sanetra</i>	295
1. Ogólna charakterystyka wpływu uwarunkowań wynikających ze zmian ustrojowych na odpowiedzialność za naruszenie norm prawa pracy	295
2. Pojęcie i konstrukcja odpowiedzialności prawa pracy	305
3. Zróżnicowanie odpowiedzialności za naruszenie norm prawa pracy	312
4. Odpowiedzialność stron stosunku pracy	315
4.1. Odpowiedzialność pracownika	315
4.2. Odpowiedzialność pracodawcy	323
5. Nowe zjawiska i tendencje w regulowaniu i funkcjonowaniu odpowiedzialności za naruszenie norm prawa pracy	332

Rozdział X. Rozstrzygnięcie indywidualnych sporów pracy w systemie ustawodawstwa polskiego w ujęciu modelowym

– <i>Krzysztof W. Baran</i>	361
1. Modele organizacyjno–ustrojowe rozstrzygnięcia indywidualnych sporów pracy	361
2. Postępowanie pozasądowe	363
3. Postępowanie sądowe	369

CZĘŚĆ III – ZBIOROWE PRAWO PRACY

Rozdział XI. Problemy legislacyjne zbiorowego prawa pracy

– <i>Michał Seweryński</i>	381
1. Potrzeba reformy zbiorowego prawa pracy	381
2. Wyodrębnienie i konsolidacja zbiorowego prawa pracy	382
2.1. Wyodrębnienie zbiorowego prawa pracy	382

2.2. Konsolidacja zbiorowego prawa pracy	384
2.3. Źródła zbiorowego prawa pracy	385
2.4. Zasady zbiorowego prawa pracy	387
3. Związki zawodowe	388
3.1. Wolność zrzeszania się w związkach zawodowych	388
3.1.1. Zakres podmiotowy wolności zrzeszania się w związkach zawodowych	388
3.1.2. Ograniczenia wolności zrzeszania się w związkach zawodowych	390
3.2. Tworzenie związku zawodowego	390
3.2.1. Liczba osób uprawnionych do założenia związku zawodowego	390
3.2.2. Rejestracja związku zawodowego	391
3.2.3. Powstanie i rozpoczęcie działalności przez związek zawodowy	393
3.3. Zakładowa organizacja związkowa i delegat związkowy	394
3.4. Ochrona działaczy związkowych	397
3.5. Reprezentatywność związku zawodowego	399
4. Pracodawcy i organizacje pracodawców	402
4.1. Pojęcie pracodawcy	402
4.2. Organizacje pracodawców	403
4.3. Reprezentatywność organizacji pracodawców	404
5. Układy zbiorowe pracy i porozumienia zbiorowe	404
5.1. Prawo ustawowe – prawo układowe	404
5.2. Swoboda układowa stron	406
5.3. Porozumienia zbiorowe	408
6. Załoga zakładu pracy	408
6.1. Załoga zakładu pracy jako podmiot zbiorowego prawa pracy	408
6.1.1. Podmiotowość załogi zakładu pracy	408
6.1.2. Rada zakładowa jako organ przedstawicielski załogi zakładu pracy	412
6.2. Uprawnienia załogi zakładu pracy	414
6.2.1. Rodzaje uprawnień załogi	414
6.2.2. Kryteria ustalenia zakresu przedmiotowego uprawnień załogi	415
6.2.3. Podstawowe uprawnienia załogi	417
6.2.3.1. Sprawy socjalne	417
6.2.3.2. Bezpieczeństwo i higiena pracy	417
6.2.3.3. Sprawy gospodarcze	418
6.2.3.4. Powoływanie zakładowej komisji pojednawczej	419
6.2.4. Fakultatywne uprawnienia załogi	419
6.2.5. Reprezentowanie pracowników w sprawach indywidualnych	420
6.3. Współpraca rady zakładowej ze związkami zawodowymi	421
6.4. Pracownicza partycypacja finansowa	422
7. Zbiorowe spory pracy	423
7.1. Wszczęcie sporu zbiorowego	423

7.2. Procedury rozwiązywania sporów zbiorowych	424
7.3. Strajk	426
7.4. Lokaut	429
8. Dialog partnerów społecznych	432
8.1. Wspieranie dialogu partnerów społecznych	432
8.2. Trójstronna Komisja	432
Rozdział XII. Pracodawcy i ich organizacje – Zbigniew Hajn	437
1. Wprowadzenie	437
2. Pracodawca	437
3. Organizacje pracodawców	444
Rozdział XIII. Rozwiązanie układu zbiorowego pracy	
– Grzegorz Goździewicz	457
1. Uwagi ogólne	457
2. Wypowiedzenie układu	460
3. Uchylenie przez Trybunał Konstytucyjny mocy obowiązującej przepisu art. 241 ⁷ § 4 KP	466
4. Wnioski <i>de lege ferenda</i> dotyczące wypowiedzenia układu zbiorowego pracy	473
5. Skutki prawne rozwiązania układu zbiorowego pracy	476
6. Odstąpienie od stosowania układu	477
Rozdział XIV. Spory zbiorowe pracy – Bogusław Cudowski	479
1. Wprowadzenie	479
2. Pojęcie sporu zbiorowego pracy	480
2.1. Zbiorowy charakter sporu	481
2.2. Przedmiot sporu zbiorowego	483
2.3. Strony sporu	484
3. Procedury rozwiązywania sporów zbiorowych	486
4. Środki o charakterze konfliktowym	489
4.1. Strajk	489
4.2. Lokaut	495
5. Wnioski	498
Rozdział XV. Problemy partycypacji przedstawicielskiej	
– Jerzy Wratny	505
1. Evolucja koncepcji partycypacji przedstawicielskiej	505
2. Pojęcie partycypacji	508
3. Przedstawicielstwa pracownicze	510
4. Udział pracowników w zarządzaniu przedsiębiorstwem	514
4.1. Decyzje o charakterze gospodarczym	515
4.2. Decyzje o charakterze pracowniczym	517
5. Formy partycypacji przedstawicielskiej	519
6. Struktura partycypacji	520
Indeks rzeczowy	523